

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Գործը կ'ընդհատվի մինչև 1863 թվականի հունիսի 1-ին...

Տարեկան կ'ընդհատվի 1863 թվականի հունիսի 1-ին...

ԿՈՍՏԱՆՆՈՒԹՅՈՒՆ 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1863 թվականի հունիսի 1-ին...

ՉԵՆՈՒՄ 10-11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1863 թվականի հունիսի 1-ին...

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Նախապես արդեն խնայող մեղ թե՛ Երկրի և անոր հետ երկու ղերմանս...

Սուրբ Գրքի մասին և անոր մասին խոսելու համար...

Նախապես արդեն խնայող մեղ թե՛ Երկրի և անոր հետ երկու ղերմանս...

Սուրբ Գրքի մասին և անոր մասին խոսելու համար...

Նախապես արդեն խնայող մեղ թե՛ Երկրի և անոր հետ երկու ղերմանս...

Սուրբ Գրքի մասին և անոր մասին խոսելու համար...

Նախապես արդեն խնայող մեղ թե՛ Երկրի և անոր հետ երկու ղերմանս...

Սուրբ Գրքի մասին և անոր մասին խոսելու համար...

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վարդապետ Ա. Գարսեանի կայսրն ինքնապես նամակաւ մը հրաւեր ղերած է...

Վարդապետ Ա. Գարսեանի կայսրն ինքնապես նամակաւ մը հրաւեր ղերած է...

Այս կարևոր հարցադրությունն իր
այ մեր տարիք տեղիկույթի մեջ
շարժված կը թողնուք:

Արտերթի մայրաքաղաքին վաճառա
կանները Քարձր Մեծ եպարքոսին աղեր
սաղիր մատուցելու են յուրիս ամսոյ մէջ
եղած սերկիներուն տոկոսները վճարուելու
համար:

Քարձր Մեծ եպարքոսն ալ պատաս
խան տուել է թէ ինքը մասնաւոր փու
թով մը այս գործին կարգադրութեանը
կ'զբաղի, և խոստացել է որ զանձուց
պաշտօնէին հետ խորհրդակցելով՝ վաճառ
ուականաց խնդիրը կատարելու համար ար
ժան եղածը տնօրինէ:

Օսմանեան ազգային Պանքային կող
մանէ կը ծանուցուի հասարակութեան
թէ երկուշաբթի օրը Պանքային արժե
տոմսերէն հասարակութեան մէջ շնորհե
լուութեան եղած արժեւորմանը վրայ շա
հանդիւր անձինք այլ և այլ անհամայն տա
րածաշնուութիւններ հանած ըլլալով, յիշ
եալ արժեւորման արժաթ կամ ոսկի դը
րամներու հետ փոխանակել ուղղուելով
թէ որ ամեն օր կէս օրէն երկու ժամ ա
ւել սկսելով մինչև վեց ժամ օսմանեան
Պանքան տանին, անմիջապէս ոսկի կամ
արծաթի հետ պիտի փոխանակուին առանց
զեղչման (սքոնթի):

Այս քաղաքի հասարակութեան
Մեծ եպարքոսին կայսերական գանձուն
համարակալ անուանեցաւ երկրորդ կարգի
Իւլայի ասորիճանաւ:

Հասարակաց շինուածոց վերատե
սուլ Ալի պէյն արքունի գանձուն հա
մարակալութեան տնօրին անդամ անուա
նեցաւ:

Համարակալութեան տնօրին անդամ
Պայիլի Եֆէնտին հասարակաց շինուածոց
վերատեսուց անուանեցաւ:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Լրագրոյ ազգային էջերն այս շաբ
թու բեղմնաւոր են ազգային բարեկշիւ
լուրերով: Ընդունել են որ մեր արդոյ ըն
թերցողը և համայն ազգայինք բերկու
թեամբ պիտի կարգան այս լուրերը, իբրև
փոթորիկաց եղանակէ մը ետև ծագող
զուարթ և պայծառ օրերու աւետիսներ:

Այս լուրերն են նորնոր սրբազան
Պատրիարքին Ա. Պոլիս հասնելուն և
Սահմանադրութեան համեմատ պատրի
արքային գահը բնեղուն պարագաները,
որ զեղեցիկ փառաւորութեամբ և գոհա
ցուցիչ կանոնաւ որութեամբ կատարուե
ցան:

Երբեքարթի առտու ժամը չորսին ար
քունահան Իսիկ Դեփա շոքունաւը որ
Նորին սրբազնութիւնն Իզմիրէն կը բե
րել, Եֆէն Պարուի առջև խորիս ձը
գերով, անմիջապէս Ա. Երուսաղէմի փո
խանորդ Պ. Իսահակ եպիսկոպոսը բազ
մաթիւ եկեղեցականներով և աշխարհա
կան դասէն ալ քանի մը պատուաւոր ան
ձինք Նորին սրբազնութիւնը դիմաւորե
լու գացին, և պարտապաշտած ընդու
նեղութեամբ շողաւաւէն առնելով Փա
փազան մեծապատիւ Պ. Գեորգ ամիրային
ճովեղբերաց առնը հանեցին, ուր մեծա
պատիւ Պ. Գեորգ ամիրան փառաւոր ըն
դունելով ինչ մ'ըբաւ Նորին սրբազնու
թեան, և մեծահաց կոչուելը մը տուաւ,
որուն համար ազգային շնորհակալ ըլլա
լու պարտաւոր ենք յիշեալ ազգասեր ա
միրային:

Ժամը ութին ամենապատիւ սրբազան
Պատրիարք Հայրը մեծ հանդիսի և ե
կեղեցական երգերով Պ. Գեորգ Եփրային
տունէն Պ. Գեորգ Եփրային եկեղեցին
գնաց, և հոն առանձին աղօթք մը ընելէ
ետև Պատրիարքարան ելաւ, ուր ազգիս
բարձրաստիճան եկեղեցականներն և բազ
մաթիւ պատուաւոր աշխարհականներ
Նորին սրբազնութիւնն ընդունելով, իր

բարեկամ զարուստը շնորհակալեցին:

Հինգշաբթի օրը՝ Սահմանադրու
թեան 4րդ յօդուածին համեմատ ընդհա
նուր ժողով գումարեցաւ Մայր եկեղեց
ւոյ մէջ նորնոր Ս. Պատրիարքին հան
դիսաւոր ուխտը լսելու: Ա. սեմ և մի
անդամայն սրաշարժ արարողութիւն մը,
որուն տպաւորութիւնն ու յիշատակն ան
ջնջելի պիտի մնան անշուշտ ներկայ գըս
նուորներուն մտքին մէջ:

Մայր եկեղեցոյ տաճարին մէջ տե
ղը երկու կարգ ամբուներու վրայ ազգիս
ճշմարիտ ներկայացուցիչները նստած, դա
սին առջև պատրիարքական ամբուր դըր
ուած, և երեք չորս հարիւրէն աւելի ժո
ղովուրդ երկիւզած լուութեամբ տաճարին
երկու կողմը կեցած՝ վեհ և անխոճելի
տեսիլ մը կը ներկայացնէին:

Ժամը վեցին միջոցներն ասեան բաց
ուելով՝ ընդհանուր ժողովոյ նախնիքաց
նստին ամենազրուութիւնը կարգադրե
ցաւ, և ամենապէտ մեծապատիւ Մերվի
չէն Եֆէնտին իր ցար յայտնեց երկու
անգամ ընդհանուր ժողովոյ հրահր ըլ
լալով և մեծապէս մաս չբռնելով նիստ
չըլլալուն վրայ, որով մեկ քանի կարևոր
խնդիրներու լուծումը ետ մնացած է:

Յետոյ, նոյն օրը կատարուելը սահ
մանադրական կարևոր գործը մէջ գնե
լով, որոշուեցաւ որ զիւստին անդամնե
րը Պ. Տերապազ Հօր և քանի մը
բարձրաստիճան եկեղեցականաց հետ եր
թան նորնոր սրբազան Պատրիարքը ե
կեղեցին հրահրեն, Եւստ շանցած սրբ
բազան Պատրիարքը եկաւ, և ոտքի վրայ
երկու կարգ շարուած երեսօխոսանաց մէ
ջնն անցնելով իր ամբուրն առջև կանգ
նեցաւ: Տերապազ արքայան ամենաբա
նուութիւն մը ըրաւ սախմաստով:

«Այս բարեկշիւ աւուրս մէջ զգա
ցած ուրախութիւնն աւելի կ'զգամ՝ քան
թէ կրնամ բացատրել: Երկար ժամանո
կէ ՚ի վեր ազգիս հոգեւոր զրուս մ'ու
նեցաւ արդար փափաքն այսօր կը լըուի
մեր Եմենապատիւ Տ. Պոլոս սրբազան
հոգեւոր Հօր պատրիարքական դահն
ամբուրովը: Գոհութիւն մատուցա
նելը առ բարձրեան Եւստուած, առ երկ
նաւոր Հայրն ազգաց, որ հաճեցաւ իր ան
սահման գթութեամբն այցելու ըլլալ Հայ
ազգիս, արժանաւոր հովիւ մը պարգեւե
լով: Եւստայն աղօթեց մեր բարեկնամ և
առատագութ օգոստափառ Ինքնակա
լարու Մերվի կայսեր կենացն և սնուա
սան բարորութեամբ համար, որ իր հպա
տակարար և զէթած մարդասիրութեամ
բն Մերվի յառաջադիմութեան ուղեգրոյ
ճանչուած ազգային Սահմանադրական
կանոնադրութիւնը փառաբանելու բարե
հաճելով՝ նոր ուղի մը բացաւ մեզ իր
հայրական հովանոյն ներքև օր քան զօր
բարեկարգութեամբ զարգանալու, որով
երկու տարիէ ՚ի վեր ազգիս տարած և
անկերպարան վիճակն ալ այսօր կը վեր
ջանայ: »

Յետոյ Սահմանադրութեան տեսրա
կը ձեռքն առնելով՝ յաւելցուց:

«Այս պատուական օրինադրքն
արդէն երեք տարի առաջ ունէր ազգը:
բայց դժբաղդաբար, ինչպէս ուրիշ շատ
շնորհներ՝ նոյնպէս առ իր գործադ
րութիւնը կրնացուց կրից արդիւնքով:
Յոյս մեծ ունիմ, որ անցեալը մեզի խրատ
ըլլալով ազգին ճշմարիտ օգտին անձուռ
բարբար սրատեսութեամբ կոչուող երեսփո
խանական այս պատկառելի ժողովը՝ իր հո
գեւոր զընդուն ամենապատիւ Սրբազան
Պատրիարք Հօր հետ աջակցելով՝ ազգին
ապագան անդորրելու պիտի ջանան: »

Ըստը բարեկետև Սահմանադրու
թեան տեսրակը նորնոր Ս. Պատրիար
քին մատոյց՝ հրահրելով որ Տերութեան
և Երզնիս հաւատարիմ մտաւոր և ազգա
յին Սահմանադրութեան անթերի գոր
ծադրութեամբ հսկուելու հրապարական
ուխտը կատարէ:

Նոյն միջոցին սեղանին վարադրը և
բոլոր ժողովականաց զուխները բացուելով

նորնոր Ս. Պատրիարքը Սահմանադ
րութեան տեսրակն ՚ի ձեռքն դէպ ՚ի սե
ղանը դարձաւ, և բարձր ձայնով պայ
մանեալ ուխտը կարգաց:

Յետոյ ժողովականներուն դառնալով
հետեւեալ նշանակութեան արժանի խօս
քերն ըսաւ:

«Այս հրապարական ուխտն ըրած
ժամանակս, իբր ոչ եթէ մեր առատա
գութ Ինքնակալ կայսեր կառավարու
թեան և սիրելի Երզնիս դէմ մինչև ցարդ
անհաւատարմութիւն մ'ունենի, քաւ լե
ցի: այլ ինչպէս որ ամեն սահմանադրա
կան օրինաց էական պայմաններէն մէկն է,
ես ալ՝ որ անձիս անարժանութիւնը ճան
չելով Երզնիս ընդհանրութեան կամքն ու
փափաքն յարգելի, առանց այս բարձր
պաշտօնին ծանր ծանր զբաղմունքէն զար
հուրելու՝ յօժարութեամբ ըրի այս ուխ
տը, մասնաւոր հաւատարմով որ այս պատ
կառելի երեսփոխանական ժողովս ալ՝ որ
այսօր ազգը կը ներկայացնէ՝ ինձի հետ
լուրեւայն ուխտադիր է այս պատուական
օրինադրքին անթերի և ուղիղ գործադ
րութեամբ մասին ինձ աջակցելու: այս օ
րինադրքին կրակը, որ սիրելի և յարգելի
ինձ և պիտի ըլլայ միշտ: »

«Սակայն թէ և ազգը զիս զրուս կամ
նաւապետ կոչած է, պէտք է զիմաւ որ
նաւու մը կառավարութիւնը որչափ որ նա
ւապետէն կախեալ ըլլայ, բայց առանց զե
կավարի և ուրիշ գործակիցներու աջակցու
թեան նաւահանգիստը չկրնար ժամանել:
Ուստի ազգային նաւը փոթորիկներէ միշտ
ազատ պահելու համար ազգային երեսփո
խանական պատկառելի ժողովոյ գոր
ծակցութիւնն ու աջակցութիւնը կը խնդ
րեմ: ձեր խոհանարութիւնն անոր դէպ
վրայ անքուն պիտի հսկէ, որպէս զի այս
ազգային պատուական օրինաց անթերի
գործադրութիւնը որ իմ միակ փափաքս
է, զիւրին և օգտաւետ ըլլայ: Ազգին
ընդհանուր հայեթին պիտի ըլլանք մեք, և
հայ ազգն ամբողջ մեր օրինակէն պիտի
ուսնի ազգին օգտին անձուռէր ըլլալու
դասերը: Ազգին անթեր պիտի ըլլանք, ե
կեղեցեաց պայծառութիւնը, վարժարա
նաց բարեկարգութիւնն ու զարգացումը,
բարեպաշտական կարևորածոց օրինաւոր մա
տակարարութիւնն այս օրինադրքին ան
թերի գործադրութեանն կախումն ունեն
լուսնոց ճշդ և գործադրութեան այս կա
նոնները մեռեալ տառեր են, և պատի
վրայ կախուած սոցալական խաղաղիներու
կարգ կանցնին: »

«Ուստի քանի որ պէտքերնիս շատ են,
քանի որ այս պատուական օրէնքը գաւառ
ներուն մէջ ուր սը դացած է իբրև հը
րեշտակ խաղաղութեան ընդունելութիւն
գտած է և ստոր գործադրութեամբ կրս
պասն, ինչպէս որ անթեր գրութիւնը
թէ և սոսկականներու ձայն ալ ըլլան՝
յայտնի կրնան, ուստի կը փափաքեմ յա
մենայն պատէ, որ սիրով և միաբանութեամբ
ժամ յառաջ մեր գաւառաբնակ ազգայնոց
օրինաւոր փափաքն ալ լընելու ջանանք:
մեր անձնական գործերէն առաջ աղքա
տին գործերը կարգադրենք, եւ անոր ձայ
նը լսելի ըլլալու համար զձեր ընեք, որ
պէս զի մեր օգոստափառ Ինքնակալ կայ
սեր հայրական սիրոյն արժանացած ազ
գերնիս իր հաւատարիմ և տիրապէր ան
ւանը մէջ անտխտը մնայ: »

Վերապատիւ Սրբազան Պատրիարք
Հօր այս վեմ մտնաբանութիւնը իրաւ
ազգու տպաւորութիւն մ'ըրաւ բոլոր
ներկայ եղող ունկնդրաց վրայ, և ամե
նուն երեսն ուրախութեան և սիրոյ ժը
պիտ մը փայլելով, ընդհանուր ժողովոյ
զիւստին կողմանէ հետեւեալ ուղեբձր կար
գաց Օտեան մեծապատիւ Պ. Գեորգը է
Ֆէնտին:

«Սրբազան Հայր: »

«Չոր սրբազնութեան կատարած հան
դիսաւոր ուխտը ընդունելով, և Չոր
քարոզած յառաջադիմական սկզբունքնե
րը լսելով, ընդհանուր ժողովը կողմանէ
ի Չոր Հայ ազգին արժանաբար Պատ
րիարքը: »

«Չոր պաշտօնը թեթե ու միանգա
մայն ծանր պաշտօն մ'է: ազգային գոր
ծոյ նիւթական պատասխանատուութիւ
նը ժողովներուն վրայ բեռցուցած է Սահ
մանադրութիւնը: իսկ ո՞ր կրնայ լսել ձե
նէ բարոյական պատասխանատուութիւնը,
դուք որ Պ. Երզնի եք Ազգին: »

«Ազգային պատակամանց ու անիշա
նութեան ժամանակի մը կը յաջորդէք:
Սրբազան Հայր, և ձեր պէքն ու փոր
ձառութիւնը երաշխաւորութիւն մ'է մե
զե ազգային համար: Չոր սրբազնու
թիւնը լաւ գիտէ որ ամեն ազգի և ամեն
ընկերութեան մէջ կողմնակցութիւններ
կան և պիտի ըլլան, վասն զի ամեն ընկե
րութեան վիճակի մէջ երկու էական պի
տոյք կան, պահպանութեան պիտոյքն ու
յառաջադիմութեան պիտոյքը: »

«Այս կրկին պիտոյքն ծագած կու
սակցութիւնները իրենց օգտակար և ի
րաւացի կողմը ունեն: երկուքն ալ չափա
զանցութիւններ կրնան ունենալ: »

«Սառավարութեան գրուել եղանկներուն
կը վերաբերի չափազանցութիւններն ա
մբել, կիրքերը հանդարտեցնել և ճըշ
մարտութեան ծառայել, չփախալ կողմ
նակցութիւններէն, այլ յարգել ինչ որ
իրաւացի է իրենց պահանջանցը մէջ, և
մերժել միայն ինչ որ նախապաշարմունք և
կիրք է: »

«Չոր սրբազնութեան հարկ չէ ընել
որ տասն և իններորդ դարու մէջ ազգ մը
որ զարգանալու ընդունակութիւն ունի և
չզարգանար, հրէշ մ'է և իր վախճանը կո
րուստ է անխուսափելի: »

«Այս վիճակին մէջ ահա՛ ձեզ կը զի
մէ Ազգը և անձուրութիւն կը խնդր
ենէ, և խօսք կուտայ ձեզն օտն ընդ
հանուր ժողովն որ ըստ ամենայնի մաս
նակց ըլլայ ձեր անձուրութեանը: Արեմն
ընդհանուրին գործակցութեամբ զօրա
նարով, առաջնորդեցէք ազգին դէպ ՚ի
յառաջադիմութիւն, ձեզն աջակց ունե
նարով ազգային Սահմանադրութիւնը,
որուն ուղիղ գործադրութիւնը ձեր ան
գուլ հսկողութեամբ կը յանձնէ ընդ
հանուր ժողովս: »

Այս համառօտ բայց խմաստաւից ու
ղերձէն ետև, ամենապէտ էֆէնտին հար
ցուց ամենապատիւ Սրբազան Պատրի
արքին թէ զիտողութիւն մ'ունենի ընկեր
Սրբազան պատրիարք Հայրն ալ սիրոյ և
միաբանութեան վրայ համառօտ յորդոր
մ'ընելով, ատենանր պոռուեցաւ ժամը ութ
ուկէսին, և բոլոր ժողովականք նորնոր
Սրբազան Պատրիարք Հօր աջը համբու
րելով, լի ամենայն գոհունակութեամբ
բաժնուեցան այս յիշատակաց արժանի հան
դէսէն: »

Նորնոր սրբազան Պատրիարքին
Իզմիրէն մայրաքաղաքս դալն ալ ազգա
յին և քաղաքական փառաւոր հանդէսնե
րու և պատուաւորական գերեցիկ գործե
րու առ իր եղած է, ինչպէս որ կը տես
նուելի հետեւեալ նամակէն, զոր Նորին
Սրբազնութիւնը Ա. Պոլիս բերելու հա
մար հրահրակութեամբ Իզմիր գացող
և քաղաքական ժողովոյ ատենապետի մե
ծապատիւ Արմիկեան Մեղրանիկ պէյը
կը հաղորդէ մեզ:

Մեծարոյ խմբագիր Մասիս պատուա
կան լրագրոյ:

Ազգին ներկայ անմոռանալի յիշատակու
թեան արժանիներէն մէկն ալ Զիւստինոյ ա
ռաջնորդ ամենապատիւ Տ. Պոլոս սրբազանը
Օսմանեան պետութեան Օգոստափառ կայսեր
հոգին վրայ գտնուող Հայ ժողովրդոց գրուել և
Կ. Պոլոս Պատրիարք Սրբազանը, Նորին
սրբազնութեան մեկնիքն է, զոր մարաքաղա
քիս բարձր գահը հրահրելու պատիւ ունենա
լովս, դէթ մասամբ այս ճանապարհորդութիւ
նը նկարագրելու եւ սիրելի ազգայնոցս հա
ղորդելու բարեպաշտութիւնն ունեցայ:

Չոկոյ. 50՝ չորեքշաբթի իրիկուն ժամը
10ին Աւստրիոյ ընկերութեան Էմբրաթիս
անուն շոքունաւով մայրաքաղաքէս մեկնե
ցանք, և Ենոյնիսը 2 շաբաթ առտու Զիւստ
նիս հասանք: Տեղոյն քահանայները եւ մե
ծապատիւ իշխան աղաները անմիջապէս շոքե

նուս գտաւ մեղացումսքը հանդիսին և հանդիսին եկեղեցի տարին. ու մեղացումսքը պատճառու ժամերու թիւնն ալ աւարտած չըլլալով Սրբազան Հօր Ս. Աջը կեկեղեցոյ մէջ առինք. յետ աւարտման ժամերու թիւնն Նորին սրբազնութեան հետ առաջնորդարան ելանք. ուր ի ներկայութեան կղերական եւ աշխարհական ժողովականաց՝ Պօլսոյ ընդհանուր Ազգին կողմէն ստորագրեալ հրահարգիրը մատուցինք իրեն. մեր հրահարգիրը Վեր. Տ. Ներսէս կղերական ալ ի դիմաց ազգին կենդանի թարգման կանգնելով Նորին Սրբազնութեան վրայ եղած յոյսերը եւ մայրաքաղաքի Պատրիարքական դահլը իրեն սպասելը ծանոցց. Սրբազան Հայրը հրահարգիրը կարդալէն ետեւ իւր խորին շնորհակալութիւնը օրհնութեամբ հանդերձ մատուց ազգին, որ այն բարձր պաշտօնին արժանացողեր ու երեսփոխանական զուէ մը դորձակից եւ Սահմանադրութեան օրէնք մը առաջնորդ կանգնեցուցած զինքը կը հրահարգին:

Ասանկ քաղցր տեսութիւններով քիչ մը ժամանակ հանդստանալէս վերջը սեղանատուրը իջանք. ուր շքեղազարդ սեղան մը պատրաստուած մեզի կ'ապառուցէր. թէ այս նախաճաշին եւ թէ նոյն երեկոյն եւ հետեւեալ կիրակի օրը Նորին սրբազնութիւնն ալ ի պատիւ հրահարգից սեղաննուս նախադահլէն զատ՝ Զմիւռնացի մեծապատիւ Ազնաբեկն յիւսուցին աւելի սեղանակից ըլլալով եւ հազարաւոր դուրանական ստեղծարարութեամբ օգոստոսիս Այտիւր-Ազիզ կայսեր կենացը, նոյնպէս Նորին Սրբազնութեանը ու անոր միութեանն ու յառաջագիւտութեանը եւ մասնաւոր անձանց կենացը բարեմաղթելով զինի իմած ատենին ալ իրենք մը զտրիք ազգային քաղցրանուագ երգերով 4-5 ժամ սեղանին փոռաւորութիւնը շքեղացուցին:

Ասոցմէ աւելի քան չիլի էր Նորին Սրբազնութեան առաջարկութեամբ Վեր. Տ. Ներսէս կղերականին իր ազգու եւ իրաստակից ոճերով Ս. եկեղեցոյ մէջ տուած քարտղը եւ փառանք հանդիսի մատուցած պատարագը. եւ Տէր ողորմեայի ժամանակ փառագեան արժ. Տ. Յովհաննէս քահանային Տէր ողորմեայի ծանուցումը, որ Սրբազան Հօր ժամ առաջ խաղաղութեամբ կ. Պօլսոյ հասնելու համար ժողովքաց քարեմաղթութիւնը ինդրեց. եւ յետ աւարտման եկեղեցոյ խուռն բազմութեամբ առաջնորդարանը դարցած ատենին տեղւոյն ժողովուրդը երկար ժամանակէ ի վեր Սրբազան Հօրմէն վայելած խնամոց արդիւնքը յիշելով եւ վերջին օրհնութիւնն ընդունելով կը բաժնուէին:

Արդ ի՞նչ կրնայ նկարագրել այն ուրախակից միահաւանայն եւ սխոր՝ երկու հոկասական զգացմամբ լցուած սրտերուն տեսարանը, եւ մանաւանդ տեղւոյն Մեսրոպեան բարեհամբաւ վարժարանին հայկաբան դասատու Պալապանեան Պ. Սարգիս պատուելիին ազգու եւ սրտաշարժ ձայնը, որ բոլոր ներկայ ժողովրդը սրտերը չարժեղով աչքերինն արտասուօք լեցնելէն զատ նոյն իսկ մեր աչաց արցունքն ալ անհայտ եղաւ դարձեցնել:

Վերջապէս ժամը 9ին Նորին Սրբազնութեանը յատկացեալ կուսակալին կողմէն դրուած ձիուն վրայ հեծնելով առաջնորդական կեանք, եւ փողոցները լցուած ժողովրդը մէջէն անցնելով կուսակալին պալատը դադրեց, ուր բարձր. Անմէտ փաշային վերջին ողջոյնն ալ տալով տեղւոյն հայազգի ժողովուրդը Նորին բարձրութեան խնամոցը յանձնելէ ետեւ երկու կողմերին բարեւակայանք զինուորներուն մէջէն անցնելով նախաժողովքը իջանք, եւ հոն Տէրութեան կողմէն պատրաստուած դրօշակալի մակոյկը նստելով Սրբազան Հօր յատկացեալ էսէրի՝ ձեւիս շողնաւը դադրեց. ինչպէս ցամաքը փողոցներուն մէջ երկու կողմերին ժողովուրդը կը բարեւեր, նոյնպէս ծովուն երեսն ալ բազմաթիւ նաւերու մէջ ամեն ազգէ ծեր եւ տղայք անհամար ժողովուրդք ձեռուբխին զանազան տեսակ ծաղիկաց փունջերով Նորին բարձր Սրբազնութիւնը ողջունեցին, եւ ծափահարութեամբ ու կիցցէներով երկինքը դողացուցին. Հուսկ յետոյ շողնաւը լցուած յուղարկաւորներն ալ օրհնութիւնն անոց ալ մեկնելէն հետք ժամը 10ին Զմիւռնոյ նահանգէն մեկնեցանք, եւ նոյնիմ. 5 երեք շարժի օրը ժամը 4ին մայրաքաղաքիս կէնի գաղտնի ստջեւը հասանք, ուր յատուկ դրօշակներով զարդարուած մակոյկը նստելով մեծաշուք Վերջ ամիրային կէնի զարուէ ծովեկերեայ ընակարանը ելանք:

Այս տուած տեղեկութիւններէս յայտնի

կերեւայ, որ նորին Սրբազանը Զմիւռնացի հայ ժողովուրդը այնքան բազմամեայ առաջնորդութեան մէջ իր իմաստուն խոհակալութեամբը հարգարար կատարելով մեծ համակրութիւն ստանալու արժանացած է:

Ուստի ասանկ աշխարհ եւ հանձարեղ արժանաւոր Պատրիարք մը միանգամայն եւ կեղերական վարչութիւնը առաջնորդ ու նենալովին՝ անսարակոյս ենք օր քան զօր քեզու իման համարուել ազգին վրայ դարձանալուն, դանաղան կուսակցութիւնները ազգին մէջէն անհետ ըլլալուն, գատարարականութիւնը եւ ազգային հաստատութիւնները պայծառանալուն:

Ասոցք յիշատակելուս ատեն նաեւ պարտք համարած եմ յիշել Զմիւռնացի ազգայնոց մեզ ըրած մարդասիրութիւնը, զոր ցուցուցին ի պատիւ ազգին եւ ի նշան միութեան սիրոյ. այն կարճ տեսակցութեան մէջ անպատկառ մեծարանքին ազգին ընդհանրութեանը ըրած համարելով կը փութամ թարգմանարար Պօլսոյ ազգայնոց շնորհապարտ սրտից զգացմանց հուսալիքը մատուցանել քանի մը նըրչանաւոր անձանք՝ որք մասնաւոր յիշատակութեան եւ յատկապէս իմ շնորհակալութեանը սրտիս խորին զգացմանը առթիւ հանդիսացան, այն է Մեծ. Սպարդաւեան Մ. Եղաւթ աղան, Տիրացուեան Սարգիս աղան եւ Ելմասեան Վեորդ աղան, որոց սրբալիք ընդունելութիւնները անմիջ կերպով հոգեւոր մէջ սպասուրուած են:

Ազգին այս ներկայ յաջողութեանը մէջ անսոսաց յիշատակութեան արժանիներէն մէկըն ալ ֆառաղեան փեռնաշուք Վեորդ ամիրային տունը իջնելին է. որ Օսմանեան հոզին վրայ Սահմանադրապէս ընտրուած առաջին Պատրիարքին առաջին օթեան եղաւ. ուր նորարձար քաղցր սիրոյ նշոյններով ընդունեցին Ն. Սրբազնութիւնը, եւ փառաւոր զարդարուած սեղանը վեհափայլ Պատրիարքին նախագահութեամբ նախաճաշուտ ատենին, առաջինը Վեորդ ամիրային եղաւ օրհորտախաւ եւ հպատակաւոր Այտիւր-Ազիզ կայսեր կենացը համար զինուր բաժակ հրամցնողը, երկրորդը Վեր. Տ. Ներսէս կղերականը պատանականց Սահմանադրութեան սիրով կանգնած ընդհանուր ազգին եւ ներկայ բազմականաց կենաց երկարութեանը, եւ երրորդը ուրիշները եղան նոյն իսկ Պօլսոյ Սրբազան Պատրիարքին եւ վընեմաշուք Վեորդ ամիրային կենացը համար զինուր բաժակներ հրամցնողը:

Ի վերջոյ Սրբազան Հայրը ուրիշ վրայ ելելով Ազգին ու Սահմանադրութիւնը Ամիրային եւ ներկայ բոլոր ժողովուրդն օրհնելով վերջացուց. եւ քիչ մը ետք ծանրապէս Պատրիարքեան Մայր եկեղեցին երթալու եւ անկէ իւր բարձր Վարժարան բազմելու:

Կը խնդրեմ . . . խմբագիր որ բարեհաճիք ձեր պատուական լրագրոյն յատուկ կայ թերթին մէջ տոյն տեղեկագրութեան տեղի շնորհելով հրատարակելու:

Վազային քարտեղական ժողովն իր երեւոտան նստին մէջ տեսու խորհրդոյն եւ հոգաբարձութեանց իրնորութիւններն աւարտեց, բայց պաշտօնական ցուցակն այսօր ուշ ձեւաբերին հասնելուն համար չկրնանք սոյն թերթին մէջ հրատարակել:

Անէն բացմամբ ստորագրութեամբ նամակ մը՝ տեղւոյն հայ ժողովուրդեան տխուր վիճակը նկարագրելով Վեր. առաջնորդին անհոգութեանը դէմ նախորդ առժամանակեայ Արչուութեան կողմէն լրագրոյն 601 թիւով հրատարակուած պաշտօնական յայտարարութեան գանդաւանները կարդարացրին, անհոգութիւն մը՝ որուն ողբալի հետեւանք երկրէ ժողովուրդեան ցրուելն եւ իրօնափոխուել թեան դիմելը:

Մենք չուզեցինք այն նամակն հրատարակել, որովհետեւ մէջը պատմուած ցաւալի անցքերն արդէն մեծ մասամբ ծանօթ ըլլալով ազգին, անշուտ ենք որ նախահաստատ Արչութիւնն՝ անոց դարման տանելու եւ ժողովուրդեան անդորութեանն ու բարեկարգութեանը համար պէտք եղածը անօրինելու՝ անեն հոգ եւ փայլի պիտի նուիրէ:

Միտազմարտ կայսերական բարեկրնամ կառավարութեան շնորհիւ Ա՛նոց կառավարչը փոխուած ըլլալով, մեծ յոյս

ունինք որ յիշեալ դաւատին մէջ ժամանակէ մը ի վեր յաճախած աւարակուելիները զրկանքներն ու ուժարգործութիւնները նորնալի Ա՛նեմ. կառավարչին աջակցով խնամօքը կը վերջանան, եւ հետեւաբար Ա՛նտուրակներ հայ ժողովուրդը թէ՛ նիւթապէս եւ թէ՛ բարդապէս կը վերածարուէի եւ խաղաղ ու հանգիստ օրեր կը վայելէ:

Բերկայէն (Հալէպ) սեպտ. 29 թիւը լուր տուած նամակ մը հետեւեալ տըր խուր նկարագրութիւնը կրնէ յիշեալ քաղաքի ազգայնոց վիճակին վրայ:

Քանի անգամ ոչ Բերկոյ հայազգեաց կայսրութիւնը դիտեմ, սիրտս կը արդի եւ պեծածառ չեմ ուղիք քննել քանի կստիւնում . . . Յայտնի է որ Բերկոյ հայազգի ժողովուրդը այլ եւ այլ երկիրներէ եկած գաղթականներն են, այսինքն Քիւրդիցի, Անթիպիցի, Մարաշիցի, Ուրֆացի, Տիարոցի քիւրդի, Արապկիցի, Չիչկիսիցի, Վանցի, Սասունցի, Անթիպիցի, Կեսարացի եւ այլն եւ այլն. այսչափ զանազան երկիրներէ եւ ընտելեամբ ու գաղափարներով տարբեր անձինք համաձայնութեան մէջ պահելու թէ եւ դժուարին, բայց վերջապէս ամենքն ալ հայ եւ մէկ ազգի զաւակ ըլլալուն, սիրելի է ինձ հաւատալ որ եթէ արթուն եւ բանիւրուն հոգեւոր հովիւ մը ունենան, քիչ միջոցի մէջ Բերկոյ վիճակը կերպարանաւոր կըլլայ. քանի որ այսօրուան օրս չեմ կարծեր որ Բերկոյ հայազգի ժողովուրդէն աւելի կարեկցութեան արժանի ժողովուրդ մը դա՞նուի: Քաղաքական անհոգութեամբ հայազգի մը, ծերունազարդ բայց սղեւտ քահանայներ, անպէք եւ անխնամ եկեղեցի մը, ազգային կացութիւնն ինզո՞ք եւ նախատակած. անան Բերկոյ նկարագրէր:

Մեր իշխաններուն պաշտօնաբաց տարբերութիւնը ձիւնք, իրարու լեղուէ անգամ չեն հասկընար. արարելն խօսողն հայերն է զիտեր, հայերն զիտոյն ալ տաճկերն չհասկընար: Վիսուք Աստուծոյ անցիկ օր Սասունցոյ մէկ իշխանն էր. հոն որ ոչ հայերն ոչ տաճկերն են ոչ ալ արարելն զիտէ, այլ քիւրդերն էր իստի: Հետեւաբար շատ անգամ իրարու խօսք չեն հասկընար եւ եթէ զատ մը երկարի վիճակներ ծնէ . . .

Չեմ կրնար արտա լիջտը իսպին հաստուրել, եւ եթէ երբ ունի կրնայ ինք մը բացատրել, Աստուծոյ մէջ չապառախութիւնը ազգային բարեկարգ վարչութիւնը նախապէս իր այցելութեան աչքը այս կողմը չդարցունէ, վճարեալ է մեր դորձելու մեր նախաինքը անկարագրելի է:

Անցեալ շաբթու աղքատ հայազգի մը ոչինչ դատի մը պատճառաւ բանտ դրուեցաւ. ուր հիւանդացաւ մուտաւ եւ թաղուեցաւ առանց քահանայի, առանց վերջին թոշակի եւ հոգեւոր միջնորդութեանց: Տեղական կառավարութիւնը քան անգամ չեն աւելի լուր զըրկեց տեղւոյն Վեր. առաջնորդին եւ ազգապետին որ հիւանդ բանտէն վերցնեն. բայց իր ձայնը լսելի չեղաւ: Եկեղեցոյ իրաւունքը որ տարին 4000 լրայի կը հասնի, աներեւոյթ ձեռքերու մէջ են եւ կեկեղեցոյ կանգնեցնելուն մէջ ձեռք չկայ. ամսոյս 15ին առաւօտուն կեկեղեցոյ մէջ կանգնել մը չկար վառած. բայց տրտունջ ընելու չկար վառել լսելու համար կանանջ չկայ: Վարժարաններն որ 8 կանգուն երկայնութեամբ եւ լայնութեամբ քառակուսի չէնք մ'է, մէջը 450 աշակերտ կը բովանդակէ շատը 5-6 տարեկան, եւ աւելի յիմարանոց մ'է, քան թէ վարժարան:

Անցեալ տարի Բերկայի Վեորդ վարդապետ մը՝ որ Սրբազան կաթողիկոսին կողմանէ ժողովարարութեան կը շըջէր եւ 4-300 լրայէն աւելի հաւաքած էր, հոս հայուհի մը հետ բաղդը չինելով, կրօնք կարգը եւ ամօթը անոր ծանկնց բողբոջական եղաւ եւ ամուսնացաւ. եւ թէպէտ Պօլսէն հրահանգներ եւ հրամանագրեր հասան ի շաբթոյ օր զինքը Պօլսոյ դիւին, բայց տեղւոյս ազգային գործերը վեր պատանծին պէս ըլլալուն, կարդուրացի իր խառնակեցութեանը մէջ հանդիստ կը պարտէր: Բայց լսեցինք որ ամսոյս 10ին վերջը վիճելու եւ հին յանձնարարական գրերը եւ հետն ունեցած սրբոյ մասունքները եւ այլն եւ այլն աւելնելով ծանրաց կեր է Երկրորդ ծանրոցը շնորհապատանի կողմերը երթալու եւ քիչ մ'ալ այն կողմի հայերը խաղաղութեամբ:

Այս երկու թեան լուրը տեղւոյս Վեր. առաջնորդին հաղորդեցինք որ եղիպտոս կամ Աղէքսանդրիա զիւր հասցունէ. երանի թէ միշտ յարգ դրած ըլլար. բայց մեք մեր կողմէն

մանէ ալ Աղէքսանդրիա նամակներով խոստացուցինք որ խաղաղ կարգներու մասին ասպարէզը դրոյնն որ եւ կից միջոցաւ:

Անթիպիցի Վեր. Միքայիլ Կոնիստանտնոպոլ 6-7 օր է որ քաղաքս եկած է. Պօլսոյ հետեւ Անթիպիցի գայմաղամը տեղւոյն լուսաւորչական եւ բողոքական հայազգեաց խորհուրդի մը պատճառաւ անպատուութիւններ՝ եւ հարստահարութիւններ ըրած ըլլալուն, թէ՛ առաջնորդը եւ թէ՛ բողոքականաց քարոզչը տեղւոյս ազգայնոց դրով հարդրեցին կեղծութիւնը, բայց հոս մարդկայտուելուն՝ գրերնին անպատասխան մ'առց. ուստի հարկադրեցան անձամբ հոս գալու եւ ինդիքը տեղւոյս բարձրագոյնագիւր կուսակալին ներկայացնելու որ իր արդարաբարութեամբ անմիջապէս միւս յաշիւները զրկեց գլխաւորաբար ընկերու յուսանք որ արդար անօրէնութիւն մը այնպիսի ժին վախճան կուտայ: Ա՛րք մէկը պատմեմ. Տեղւոյս ազգայնոց մէջ աղքատը շատ է, եւ 100-450 դուրուշ տուրքի համար կրօնափոխներ պահանջեն, եւ մէկը չկայ որ այս տարած փոխիլ հիւանդութեան առաջին առեկուտ հոգ տանի: Մարաշու հիւր երբեմն տեղւոյս անաշնորդ Վեր. Նիկողոս կաթողիկոսը դեռ հոս է 40-30000ի պահանջք մը կ'առաւարտանօք. յանձնարարով մ'ընտրուեցաւ հայիւնեւորը քննելու եւ ինչ ըլլալն ստուգելու. յանձնարարով նորին սրբազնութիւնէն հայիւ կրեղէ, բայց ան չարք եւ չիմք դիտել ինչ նըրպատակաւ նստած է: Վերջապէս եթէ քաղաքիս ազգայնոց այս անխնամ վիճակը ժամանակ մ'ալ չարունակէ Բերկոյ մէջ Հայ անուր պատճառութեան էջերուն յիշատակ արան պիտի մնայ:

Ուստի, կաղաչեմք արդոյ խմբագրի, մեր այս ցաւալից տողերուն անկիւն մը շնորհեցէք Մատիս ստորոտը, որպէս զի ազգային վարչութիւնը մեր այս ողբալի վիճակն իմանալով, այցելութեան ձեռք մը երկնցնէ մեզի:

ԻՍԱՆՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարձրագոյնագիւր Մեծ Եկարքսոսին հրահանգը Ռ. Գլխան բոլոր պաշտօնականներն ամեն օր անարատաւ ժամը հինգու կէսին իրենց պաշտօնարանը պիտի դրօշնուեն, եւ ժամը 11 էն առաջ ալ չպիտի մեկնին:

Շաբթ իրիկուն Իզմիրէն Ա. Պօլսոյ եկող ռուսական շոգենաւը Միւսիլի կողմէն առջև անգրիական պիլքի մը զարնուելով ընկղկեց, եւ մէջը գանուողներն ալ չկրնան ապասիլ:

Մարտիկայէն դրուած նամակները լուր կուտան թէ Վարդիկան Մեսոս ժրի Լիբերիս անուն շոգենաւուց ընկերութեան յիշեալ քաղաքին մէջ ունեցած միջեւանոցը հոկտեմբեր ամսոյ 29ին բռնկելով՝ երեք միլիոն Փրանքի չափ միջերը այրել է:

Միւրիկոյ կառավարութեան պաշտօնէն իջեց Երազման Լիւրա Վարդիկան Մեսոս ժրու համար անցեալներն Միւրիկոյ լրագրիները ըսեր էին թէ ութտուն տարին լրացուցեր է, այս օրերս ամուսնացեալ կիսմ մը հետ դարձանաւ յարաբերութեան մէջ զըտուելու ամբաստանութեամբ դատի կոչուող է կիսմն ամուսնինէն, Բայց ձերու նազարդ Լիւրա դատին առաջին անուելու համար կիսմն ամուսնին 400000 Փրանք հատուցանելով բերանը դոյրել է:

Հրեան հաշիւը (Թուրքմուսուլման) Ինչէմ անուն մէկը՝ մայրաքաղաքիս Պէրուզ աղս մահալէսի բուսած թաղը ալ խուսի մը մէջ կրակ ձգած ժամանակ բրուտուելով, թէպէտեւ հրձիղները մահուան դատապարտելու օրէնք կայ, բայց յիշեալ անձին հրձիւրութեանը առաջին ազամ ըլլալուն եւ վրասակար հետեւանք մը չուենալուն համար, պատժական օրինաց 172 երորդ յօդուածին համեմատ 15 տարի շրջապատաւ աշխատութեան դատապարտուեցաւ, եւ անցեալ ուրբաթ օրն ալ կամուրջին վրայ ի տեղի հասարակութեան դրուուեցաւ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՀԱՆԳԵՍՏԱՍՏՈՐԵԱՅ Երեք տարիէ ի վեր Իզմիր հրատարակուած այս ընտիր հանդէսը եթէ միւս ամիս

Հասարակական և արհեստական... Գրքան հրատարակող և տարածող...

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

ՍՏՐՔԸ ՄԵՒՄՏՈՒՆ

Ֆ Ե Ն Ը Ը Տ Ե Ֆ Ա Ս Ի Ի

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

Հասարակական և արհեստական...

ԳՆԱԼՅՈՒՆՆԵՐԻ ՕՍՏԵՆՆԵՐԻ

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

ԳՍՍԱԳԻՐԲ

ԲԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Հ Ա Ս Ե Ր Ե Ն Ի Ե Ջ ՈՒ Ի

Երրորդ Տպագրություն

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

ԾՆՆՈՒՑՄՈՒՆԻՐ

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

ԲԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

ԿԱՐԵՆՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ստորագրողները... Գրքան հրատարակող և տարածող...

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

ԳՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Table with 7 columns: Կ. ՊՈՒԽ, ԳՐԱՄՈՑ, ԳՐԱՄՈՑ, ԳՐԱՄՈՑ, ԳՐԱՄՈՑ, ԳՐԱՄՈՑ, ԳՐԱՄՈՑ. Rows include book titles and prices.

ԱՐՄՏԻՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ԳՐԱՄՈՑ

Table with 2 columns: Զորեն, Գրքան. Rows include book titles and prices.

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Table with 2 columns: Գրքան, Գրքան. Rows include book titles and prices.

Table with 2 columns: Կոստանդնուպոլիս, Կոստանդնուպոլիս. Rows include book titles and prices.

ՄԵՏԱՔԱ

Table with 2 columns: Գրքան, Գրքան. Rows include book titles and prices.

ԱՐՄՏԻՔ ԲԵՐՔ

Table with 2 columns: Գրքան, Գրքան. Rows include book titles and prices.

Table with 2 columns: Գրքան, Գրքան. Rows include book titles and prices.

Այս քաղաքը շարունակում է լինել շարունակաբար... Ստորագրողները...

Օգնական Խմբագիր Խմբագիր-Տնօրեն

Ա. Մ. ԳԵՌԳԵՅԱՆ Կ. Ս. ԻՏԻՒՆՅԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՆ ԼՐԱԳՐՈՑ Կ. ՊՈՒԽ ՉԻՆԻԻ ԻՍՏ